

Demokratyczny konfederalizm

Paweł Ziółkowski

26 marca 2019

„Na Bliskim Wschodzie demokracji nie da się narzucić imperialnymi siłami systemu kapitalistycznego. Mogą one jedynie zniszczyć demokrację. Podstawową potrzebą jest krzewienie demokracji oddolnej. Tylko takie podejście pozwala radzić sobie ze zróżnicowaniem grup etnicznych, religii i klas społecznych. Pasuje też ono do tradycyjnej konfederacyjnej struktury społeczeństwa.” Abdullah Ocalan¹

Demokratyczny konfederalizm, ocalanizm, lub apoizm. Te dwa ostatnie określenia odwołują się do ideowego ojca demokratycznego konfederalizmu, Abdullaha Ocalana zwanego „Apo”, czyli „Wujek”. Sympatyczny przydomek, aczkolwiek jego właściciel nie zawsze był sympatyczną postacią. W artykule o tureckiej wojnie z Kurdami pisałem, że założona przez Ocalana Partiya Karkerên Kurdistanê, Partia Pracujących Kurdystanu faktycznie była na początku organizacją terrorystyczną. Z kolei jej twórca i lider był bezwzględny wodzem narzucającym swoją wolę i prawdopodobnie nie cofającym się przed fizyczną likwidacją oponentów wewnątrz organizacji. To się zmieniło. Ewoluuowały i PKK i jej przywódca. Paradoksalnie silna wodzowska pozycja Ocalana ułatwiła demokratyczne zmiany w organizacji, mimo, że przeobrażenia ideowe nastąpiły już gdy był więźniem państwa Tureckiego.

PKK u swoich początków była typową formacją lewicowo-narodowowyzwoleńczą trzeciego świata. Ideowo marksistowską, aczkolwiek trzeba pamiętać, że takie wybory ideologiczne były efektem dwubiegunowości zimnej wojny, jeżeli dany reżim był wspierany przez USA, opozycja szukała wsparcia w ZSRS. I vice versa. Gdy zakończyła się zimna wojna i upadł ZSRS, zaczął się dla Ocalana i PKK okres redefinicji ideowej, który zaprowadził ich do demokracji. Początkowo typowej demokracji przedstawicielskiej, z czasem demokracji bezpośredniej. Pamiętając o marksistowskich korzeniach PKK można powiedzieć, że Ocalan przeszedł ze strony Marksa, na stronę jego największego antagonisty w łonie I Międzynarodówki – anarchisty Bakunina. Bakunin zarzucał Marksowi, że jego wizja doprowadzi do jeszcze większego ucisku, do stworzenia dyktatury scentralizowanej władzy partyjnej². Historia udowodniła, że miał rację.

„Żadne państwo, nawet o najbardziej demokratycznych formach, choćby to była najbardziej czerwona republika polityczna, republika ludowa, a właściwie pseudoludowa, gdyż tylko taka forma jest możliwa pod fałszywym szyldem przedstawicielstwa ludu, nie będzie w stanie dać ludowi tego, co mu potrzebne, tj. możliwości swobodnego organizowania się od dołu ku górze w imię własnych interesów. Każde bowiem państwo, najbardziej nawet republikańskie i demokratyczne, nawet pseudoludowe państwo wymyślone przez pana Marksa, w istocie swej jest niczym innym jak tylko aparatem kierującym masami

¹ <https://freelab2014.files.wordpress.com/2015/03/w-strone-demokracji-bezpanstwowej-screenview.pdf>

² http://www.bakunin.pl/pis_marksizm.htm , http://www.bakunin.pl/pis_marksizm2.htm , http://www.bakunin.pl/pis_panstwowosc2.htm

odgórnie, przy pomocy inteligentnej, a więc uprzywilejowanej mniejszości, która lepiej jakoby rozumie rzeczywiste interesy ludu aniżeli sam lud.” Michał Bakunin³

„Zastąpienie jednej władzy państwowej inną nie jest rozwiązaniem. Samo państwo jest środkiem wyzysku. Nie może przynieść demokracji, nie tworzy wolności ani równości. W końcu zawsze zamienia się w ucisk i wyzysk. Państwo pozostaje państwem, bez względu na to, w czyich jest rękach. Wracamy z powrotem do punktu wyjścia. Dlatego ten paradygmat nie jest rozwiązaniem. (..) Realny socjalizm to udowodnił.” Duran Kalkan⁴

Wpływ na ewolucję poglądów Ocalana miał przede wszystkim inny teoretyk anarchizmu, Murray Bookchin.⁵ Bookchin, który też zaczynał jako marksista, by następnie odrzucić doktrynę marksistowską, stworzył wolnościowy municypalizm opierający się na budowie samorządów lokalnych w miastach, oraz kładący bardzo silny nacisk na ekologię, jako tzw. „ekologię społeczną”.⁶ Chociaż nigdy nie spotkali się osobiście Ocalan uważa się za ucznia Bookchina. Podobnie jak on przyjął za kluczowe dla przemian społecznych budowanie oddolnej demokracji poprzez rozwijanie lokalnych samorządów mieszkańców. Zaznaczam, że mówimy o prawdziwych samorządach, a nie lokalnej administracji na którą mieszkańcy nie mają wpływu, a która na zachodzie, w tym i Polsce, określa się tym mianem.

„Projekt rewolucyjny musi wyjść od wolnościowej zasady: każda osoba jest kompetentna, żeby zajmować się sprawami społecznymi, czy ściślej rzecz biorąc sprawami społeczności do której należy. (...)”

Wynika z niego, że bez zgromadzeń, na których ludzie zbieraliby się, by bezpośrednio ustalać społeczną politykę, prawdziwa demokracja nie istnieje, a żadne koncepcje samorządu nie mają sensu. W rezultacie polityka nie ma demokratycznej legitymizacji, jeżeli nie jest proponowana, dyskutowana i ustalana bezpośrednio przez samo społeczeństwo – a nie przez jego reprezentantów, czy inne namiastki.

Jej wprowadzanie w życie, administrowanie można pozostawić radom, komisjom, czy kolektywom wykwalifikowanych, nawet wybranych osób, które pod ścisłą kontrolą publiczną i w pełni odpowiedzialne przed formułującymi politykę zgromadzeniami mogą realizować pełnomocnictwo społeczne.” Murray Bookchin⁷

³ http://www.bakunin.pl/pis_panstwowosc2.htm

⁴ <http://internationalistcommune.com/internationalismtoday-new-form-international-solidarity>

⁵ <https://zielonaanarchia.wordpress.com/2017/01/05/bookchin-ocalan-i-dialektyka-demokracji>

⁶ Zarys wolnościowego municypalizmu: <http://innyswiat.most.org.pl/09/municypalizm.htm>, fragment książki Bookchina „Przebudowa Społeczna”: <https://fakrakow.files.wordpress.com/2016/05/20160516192344803.pdf>

⁷ <https://fakrakow.files.wordpress.com/2016/05/20160516192344803.pdf>

Te lokalne formy demokracji bezpośredniej tworzą w zamyśle Bookchina i Ocalana sieć wzajemnie powiązanych bytów, demokrację wyższego szczebla.

Drugi element inspiracji Bookchinem to ekologia. Demokratyczny konfederalizm przywiązuje do niej wielką wagę. Aczkolwiek, jak już pisałem, z powodu warunków wojennych ten element pozostaje w Rożawie głównie w sferze teorii.

Opisuję tutaj anarchistyczne inspiracje Ocalana, ale trzeba zaznaczyć, że on sam nigdy się za anarchistę nie uważał i przy całym negatywnym podejściu do państwa nie zakłada jego zniesienia. Ocalan jest realistą. Nie widzi szans na obalenie państwa i nie planuje walki z wiatrakami. Rozwój struktur demokracji bezpośredniej ma budować przeciwwagę dla władzy państwowej, a nie ją zastąpić. „Chodzi o zmniejszenie roli państwa i rozszerzenia społeczeństwa demokratycznego”⁸ mówi cytowany już Duran Kalkan, członek rady wykonawczej Koma Civakên Kurdistan (KCK – Unia Wspólnot Kurdystanu to organizacja zrzeszająca formacje demokratycznego konfederalizmu we wszystkich czterech zaborach i na emigracji).

„Budowanie demokratycznego konfederalizmu lub demokratycznej autonomii, w realiach, w których żyjemy, dla wszystkich, kobiet, młodzieży i pracowników, jest realizacją demokratycznej i socjalistycznej rewolucji. Nie tworzenie nowego państwa, ale tworzenie społeczeństwa demokratycznego; nie niszczenie obecnego stanu, ale organizowanie demokratycznego społeczeństwa jako przeciwwagi, która ogranicza państwo – taki jest cel.” Duran Kalkan⁹

Z wyżej wymienionych powodów demokratyczny konfederalizm rezygnuje z budowy osobnego państwa kurdyjskiego. Podkreślam ten fakt, bo ciągle można słyszeć zarzuty separatyzmu wobec Rożawy, czy PKK w Turcji. Nie, projekty społeczne o których mówi idea Ocalana, nie mają być realizowane w ramach jakiegoś hipotetycznego państwa kurdyjskiego, ale w ramach już istniejących państw.

Podobnie oddolne podejście prezentuje ocalanizm na gruncie gospodarczym. Ocalan krytycznie ocenia kapitalizm, zarówno ten „prywatny” (piszę to w cudzysłowie, gdyż współczesne wielkie korporacje ciężko uznać za prywatne w tradycyjnym rozumieniu¹⁰), jak i państwowy, jak słusznie definiuje gospodarki komunistyczne. Alternatywą ma być gospodarka społeczna, spółdzielcza. I tutaj osobiście widzę spore podobieństwo do innego, tym razem polskiego teoretyka anarchizmu, a zarazem teoretyka i praktyka kooperatywizmu, Edwarda Abramowskiego¹¹.

Ponownie jednak przypomnę to co pisałem jednej z poprzednich części tego cyklu. Promowanie spółdzielczości nie oznacza represjonowania innych form gospodarki. Umowa społeczna Rożawy chroni własność prywatną¹².

⁸ <http://internationalistcommune.com/internationalismtoday-new-form-international-solidarity>

⁹ <http://internationalistcommune.com/internationalismtoday-new-form-international-solidarity>

¹⁰ Polecam tutaj książkę Joel Bakan “Korporacja. Patologiczna pogoń za zyskiem i władzą”

¹¹ <http://soo.org.pl/doc/e-book/abramowski-braterstwo-solidarnosc-wspoldzialanie.pdf>

¹² Art. 43: <http://vvanwilgenburg.blogspot.com/2017/03/social-contract-of-democratic.html>

Bardzo ważną rolę w demokratycznym konfederalizmie odgrywa kwestia wyzwolenia kobiet. Aczkolwiek trzeba zaznaczyć, że kobiety odgrywały dużą rolę w PKK na długo przed zdefiniowaniem jej ideologii przez Ocalana. Dr. Necla Acik-Toprak z Uniwersytetu w Manchesterze uważa, że to właśnie kobiety najmocniej wspierały zmiany ideowe wprowadzone przez Ocalana¹³. To zresztą właśnie on od początku mocno forsował kwestię wyzwolenia kobiet. Przy czym to „na początku” było w mocno autorytarnym stylu, ale jak już pisałem uległo to zmianie.

Ocalan opisuje patriarchalną dominację mężczyzny nad kobietą jako pierwsze zniewolenie w historii¹⁴. Odwrócenie tego procesu uważa za kluczowe dla budowy wolnego społeczeństwa. To on w 2002 roku utworzył termin dzineologia (kurdyjskie jineoloji, po angielsku jineology). Jin czyli po kurdyjsku kobieta, logos to znane greckie słowo oznaczające naukę, obecne w określeniu wielu dziedzin naukowych. Tutaj także chodzi o naukę, kobiecą naukę.

„Wiele feministek nie dostrzega związków między elementami trójkąta, jaki tworzą patriarchat, kapitalizm i państwo narodowe. Rozdzielając ten trójkąt, widzimy tylko część wroga. W efekcie niektórzy mężczyźni walczą przeciwko kapitalizmowi i państwu narodowemu, ale nie postrzegają patriarchatu jako części problemu. Albo niektóre feministki postrzegają patriarchat jako problem, ale nie widzą, w jaki sposób ta mentalność jest powiązana z państwem i kapitalizmem.” Necîbe Qeredaxî¹⁵

O roli kobiet w rewolucji mam zresztą zamiar napisać osobny tekst. Początkowo planowałem go nazwać „Dzineologia – kurdyjski feminizm”, ale np. Necîbe Qeredaxî, założycielka centrum badawczego dzineologii w Brukseli, twierdzi, że to nie jest po prostu kurdyjski feminizm¹⁶. Więc chyba nazwę go inaczej. Jak – tego jeszcze nie wiem, może „Rewolucja kobiet”?

Pewnie zauważyliście, że użyłem w tym artykule wielu cytatów. Pisząc o ideach wolę oddawać głos ich autorom i realizatorom, a sobie pozostawiać rolę łącznika między ich wypowiedziami. Zainteresowanych tematem odsyłam do polskiego tłumaczenia jednego z tekstów Ocalana:

W stronę demokracji bezpośredniej

Do strony z jego publikacjami w innych językach (niektóre dostępne w online, inne nie):

Ocalan-books.com

¹³ <https://www.opendemocracy.net/north-africa-west-asia/necla-acik/kobane-struggle-of-kurdish-women-against-islamic-state>

¹⁴ http://ocalan-books.com/downloads/EN-brochure_liberating-life-womans-revolution_2017.pdf

¹⁵ <https://roarmag.org/essays/jineology-kurdish-women-movement>

¹⁶ <https://roarmag.org/essays/jineology-kurdish-women-movement>

Oraz do przetłumaczonego przeze mnie na język polski wywiadu z Duranem Kalkanem, który tu cytowałem:

Duran Kalkan: Demokratyczna autonomia przeciwko państwu

I na koniec jeszcze jeden cytat:

„Państwo narodowe wymaga jednorodności obywateli posługujących się jednym językiem i mających te same korzenie etniczne... Trzymanie się tej wiary nie jest patriotyzmem, ale raczej szowinistycznym nacjonalizmem i bigoterią. Państwo narodowe potępia różnice społeczne, kładzie nacisk na jednorodność, podobnie jak ideologia faszystowska. Dla kontrastu naród demokratyczny jest wielojęzyczny, wieloreligijny, wieloetniczny, wielokulturowy i włącza grupy, oraz osoby o różnych interesach... Odrzuca tożsamość państwa i narodu, widząc każde z nich jako inną formację.” Abdullah Ocalan¹⁷

¹⁷ A. Ocalan „Prison Writings III. The Road Map to Negotiations”, cytat za M. Tax “Droga w Nieznane”, tłum. A. Pieńkowska, Warszawa 2017

Anarcho-Biblioteka
Dobry pieróg to wywrotowy pieróg

Paweł Ziółkowski
Demokratyczny konfederalizm
26 marca 2019

<https://rozawa.home.blog/2019/03/26/demokratyczny-konfederalizm/>

pl.anarchistlibraries.net